

Mrtvi živijo z nami

Ljubljana, 31. oktobra. Kakor za vsak praznik mrtvih, je Ljubljana tudi tokrat za Vse svete doživela čisto svojevrstno turbobno, toda vendar živahno razgibano življenje. Dasi je prezgodnji sneg zamoril doma-lja vse cvetje po vrtovih, je od kdovekod vstalo celo morje belih in pisanih krizantem, ki jih žene, vdove in sirote, odnašajo k Sv. Križu mrtvim za spomin.

Ob pokopališču samem se je letos morda še v večji meri kakor v zadnjih letih razvila posebna sezonska delavnost, ki jo Vsi sveti vsakokrat priključijo na plan. Pred vhodom na božjo njivo postavajo delavske žene, brez-

poselniki in otroci, ki so za nekaj dni vzeli drobne motike in pa pesek v roke, da popravljajo in lepšajo grobove za vse one preostale, ki ne utegnejo sami opraviti te zadnje počastitve svojih pokojnih. Misel na mrtve proži v ljudeh tudi usmiljenje do živih in pred vrati poslednjega človeškega domovanja so se zvrstili prosjački in bedni prodajalci sveč in nagrobnega okrasja, da bi si prislužili vsaj nekaj skromnih par. Ob Vseh svetih je čas, da se vsi živi vnovič spominjajo resnice o tem, kako onstran groba ni razlike, in vsaj za nekaj dni naj bi tudi tostran večnosti prenehali mržnja in prepadi, ki ločijo ljudi.

Smrtne nesreče med naročniki „Jutra“

Ob vseh svetih se »Jutro« spominja tudi vseh onih članov velike »Jutrove družine«, ki jim je nesrečna usoda prerano utrgala nit življenja in so kot žrtve nesreč legli v prezgodnji grob. Nesreča nikdar ne počiva in vsakega lahko sreča smrt takrat ko se je najmanj nadejala. Pregovor pravi tako: vsi ljudje to vedo, a vendar je človeku težko vedno misliti na najhujše ter skrbeti, da svojci ob njegovi smrti ne bi ostali brez pomoči. Na vse to je mislila uprava »Jutra«, ko je s letom 1929 uvedla zavarovanje za primer smrtne nezgode za vse svoje naročnike tako, da prejmejo dediči pokojnika 10.000 Din, ki jih izplača zavarovalna družba, čim ji predložijo izpovednico o smrtni nezgodi in potrdilo o plačani naročnini. Vsota 10.000 je bila določena po vsestranskem računanju in upoštevanju najrazličnejših okoliščin in potreb ob nenadni smrti rodbinskega rednika. Takšna nenadna smrt ne uniči samo nenadomestljivega in neprecenljivega življenja, temveč pretrese v večini primerov tudi gmotni položaj družine. In tak udarec usode naj otažja naše zavarovanje, ki naj tudi hudo prizadetim svojem sredstvu vsaj za prve dni najnujnejše potrebe.

»Jutrova« zavarovalnica ne nahaja zavarovalca prav nobenih skrbi in opravkov. Kdor redno plačuje svojo zavarovalnino, ima tolažilno zavest, da je pripravljen tudi na najhujše. Zavarovanje, ki ga je uvedla uprava »Jutra«, se v nobenem oziru ne razlikuje od zavarovanj, ki jih sklepamo pri zavarovalnih družbah. Prednosti in koristi za zavarovalca so pa v tem, da so mu prihranjeni stroški, pota in skrbi. Tudi razna druga časopisna podjetja uvajajo ne-

Nova grobnica ljubljanske duhovščine
 Škafna zavarovanja svojih naročnikov, a so ta zavarovanja v bistvu le nekakšna darila, ker podjetja sama preojsajo položaj ljudi, ki pridejo v poštev za izplačilo zavarovalnine. »Jutrova« zavarovalnica pa je enaka za vse in jo zavarovalna družba izplačala po svojih predpisih.

V prvem leta poslovanja »Jutrove« zavarovalnice je bilo izplačanih 13 zavarovalnin po 10.000 Din. Prva smrtna žrtev nebese iz kroga Jutrovih naročnikov je bil prometni uradnik Janko Smerkolj v Logat-

cu. V noči 13. januarja 1929 je odpravljal tovorni vlak proti Raketu. Stal je, kakor je predpisano, pred tovornim vlakom in pazil na odpravo. Ker je vladala gosta megla in silovit mraz, ni takoj zagledal na postajo prihajajočega stroja. Po naključju je

Krist z duhovniške grobnice, umetnina kiparja Pengova

stal tako nesrečno na tiru, da ga je lokomotiva z vso silo sunila v stran in je priletel pod kolesje tovornega vaska, ki je zdrobilo njegovo mlado življenje. V istih dneh pa se je smrtno ponesrečil v tovarni na Količevem pri Domžalah Dragotin Seliskar. Še pred potekom prvih petih mesecev »Jutrovega« zavarovanja je sledila še tretja smrtna žrtev. To je bil upokojeni komisar finančne kontrole Karel Kos na Jesenicah. Povožil ga je motociklist. V letu 1930 je bilo izplačanih šest zavarovalnin, 1931 sedem, 1932 osem, 1933 šest, 1934 tudi šest, 1935 devet, letos pa že pet.

Vsako leto pa so bile tudi odklonjene mnoge zavarovalnine. V prvi vrsti zaradi tega, ker ni bil izpolnjen glavni pogoj — redno plačevanje naročnine, v nekaterih primerih pa tudi zaradi tega, ker ni bilo zadostno pogojem nezgodnega zavarovanja, ki veljajo za vse zavarovalne družbe. Nekajkrat se je zgodilo, da je zavarovalna družba prostovoljno nekaj izplačala svojcem ponesrečenca, čeprav ni bilo zadostno vsem pogojem nezgodnega zavarovanja. Na vse take ukrepe pa nima uprava »Jutra« nobenega vpliva.

Čitatelji in naročniki »Jutra« se dobro zavedajo koristi zavarovanja, a že dostikrat se je zgodilo, da so se nato spomnili prepozno. Zabeleženi so prav zanimivi primeri. Danes se zgodi tragična nesreča, rodbina ugotovi, da naročnina ni poravnana, in jo takoj nakaže. Zamujajo pa se ne da več popraviti. Če se kdo hudo ponesreči, svojci seveda takoj na njegovo ime naročijo »Jutro«. Da se vidi, kako se površno kruto maščuje, naj sledi iz statistike uprave »Jutra« še pregled odklonjenih zavarovanj. Leta 1929 so bile tri, 1930 tudi tri, 1931 tudi tri, 1932 trinajst, 1933 pet, 1934 šest, v dveh primerih pa je zavarovalnica prostovoljno izplačala 5.500 in 2.500 Din, 1935 pa pet odklonjenih zavarovalnin.

Na mariborskih pokopališčih

Maribor, 31. oktobra. Na praznik Vseh svetih se bodo spet zgrnile množice na mariborskih in okoliških pokopališčih. Ob grobovih naših nacionalnih mož se bodo ustavljale pred nagrobnimi spomeniki zaslužnih veljakov dr. Srnce, Tomšiča, generala Maistra, dr. Rosiue ter drugih nešteti rodoljubnih mož, ki so se borili za nacionalno probojo obmejnega slovensstva. Množice se bodo zgrnile na starem mestnem pokopališču ob Strosmayerjevi ulici, na Magdalenskem tam pod spomenikom žrtvi dela Avguštinu Kelnariču, potem na novem mestnem, frančiškanskem, študentskem, radvanjskem pokopališču, da izkažejo pietetno dolžnost svojim blagim rajnikom.

Ni mogoče podati povsem jasne statistike o številu pokojnih mariborskih občanov, ki počivajo na mariborskih pokopališčih. Šele 12 let sem se vohi točna statistika mrtvicev, ki počivajo na pobreskih pokopališčih. Okoli 21.000 pokojnih Mariborčanov počiva na pobreskih pokopališčih. Letno pokopljejo okoli 700 Mariborčanov, dočim so jih pred desetimi leti pokopali okoli 500. Na starem mestnem pokopališču v Strosmayerjevi ulici je samo še okoli 1000 grobov, vsi ostali so deloma poraščeni, deloma pa izravnani s površjem. Na vojaškem grobišču je pokopanih okoli 900 vojakov iz svetovne vojne, dar

čim je bilo pred tremi leti izkopanih 119 grobov, v katerih so počivali italijanski ujetniki, katerih zemске ostanke so prepeljali v Italijo.

So pa še tri pokopališča, ki niso tako znana. Predvsem pokopališče moške kaznilnice za zidovi kazniškega kompleksa, kjer počivajo z zločinom zapleteni pokojniki. Polem pokopališče na koncu Tezna, kjer je v času mariborske pokopališke krize leta 1910 kupila ob levi strani ceste proti Ptujju mestna in stolna župnija primerno zemljišče. Tedaj je bilo namreč mestno pokopališče že prenapolnjeno. Staro magdalensko pokopališče so zaprli že leta 1880, na novem magdalenskem pokopališču na Pobrežju pa so pokopavali samo pokojnike iz predmestij, predvsem Pobrežja in Tezna. Tako je mestna in stolna župnija bila primorana leta 1911 kupiti ob Ptujski cesti na koncu Tezna veliko zemljišče za novo pokopališče. Do leta 1914 je bilo na tem pokopališču pokopanih 85 mariborskih meščanov. Toda pokazalo se je, da je novo pokopališče le preveč oddaljeno. Razen tega pa so nastali s prejšnjo lastnico zemljišča Ano Gojčičevo sodni spori, tako, da se je na podlagi poravnave šele leta 1922 lahko vknjižila lastninska pravica v prid mariborske stolne župnije. Tako se je zgodilo, da se niso Mariborčani več pokopavali na tem tezenskem

Spomenik mučeniku Avgustu Kelnariču

pokopališču. Nekatera trupla so pozneje prenesli na novo pobresko pokopališče, dočim pričajo še danes grobovi ostalih, ki so tamkaj še pokopani, o pozabljenju, ki je leglo na to pokopališče. Napisi na še obranjenih nagrobnikih so komaj čitljivi, tam okoli se pase živina, grobnice so razdejane, grobovi pa preraščeni. Mariborčani, ki imajo tamkaj svoje pokojnike, bi pač morali poskrbeti za primerno zaščito in ureditev tega zapuščenega pokopališča, ob katerega neposredni bližini se nahaja pokopališče evangeliške občine, ki p aje tako lepo oskrbovano in urejeno, da je menda navzlic skromnosti najlepše mariborsko pokopališče.

Naposled pa se med Mariborčani poživilja spomin na tisti del pokopališča pri Sv. Marku nižje Ptuj, kjer so našli svoje poslednje domovanje vsi oni številni nesrečniki iz

Narodne šege in vraže ob Vseh svetih

Kult pokojnih je najstarejše človeško udejstvovanje. Ob kultu mrtvih se pojavljajo prvi začetki razgledanja o smislu in vrednosti življenja, prve kali verovanja in prvi nagibi do nadnaravnega pojmovanja. Krščanstvo je med bolj ali manj smiselnimi svojimi šegami in navadami prevzelo in posnelo ta kult ter mu dočelo praznik Vseh svetnikov, ko ima vsakdo svojega patrona, in dan Vernih duš. V Beli krajini nazivajo ta praznik z lepim imenom »mrtvi godič«. Med vsemi obredi, šegami in navadami krščanskih veroizpovedi je današnja oblika tega kulta najbolj splošna in razširjena, našemu srcu najbližja in skupna čustvovanju vseh dežela in narodov.

Ze stari Rimljani so se spominjali svojih mrtvih prednikov. Po njihovi veri se je začetkom novembra odpral podzemski svet, kjer so prebivale dobre duše (divi

Polde prodaja svečke

menes) in te so prihajale na zemljo. Rimljani so jih nato tri dni častili. Rusi niso praznovali spomina na pokojne takrat kakor katoliki, zato ker pravoslavna cerkev ni sprejela Vseh svetnikov med cerkvene praznike. Vendar so sami določili praznik po Veliki noči, ko se spominjajo mrtvih. Iznenujejo ga pa: rádonec, rádonica ali rádonsnica, zakaj ruski narod se na ta dan na grobovih raduje, prepelja in se gosti. Tudi mrtvim polaga na grobove raznih jedi in kliče ranjke k velikonočnemu veselju.

V mnogih krajih, zlasti na Gorenjskem, so imeli in imajo ponekod še danes navado, da pečejo k Vsem svetim prešce, ajdov kruh. Prešce dobi vsak, kdor je pri hiši. Siromaki jih pobirajo po hišah, pa tudi pri cerkvi pred mašo od vernikov, ki jim jih darujejo, da bi molili za verne duše. — Splošna je navada, da za Vse svete zvečer zvonijo po cerkvah z vsemi zvonovi, nekod še prihodnje jutro na vernih duš dan. — Na Gorenjskem pravijo, da gredo na Vse svete duše iz vic in ta dan ne trpe nobene muke. Prihodnji dan pa se morajo vrniti spet nazaj tiste, za katere verniki na zemlji niso izprosil božje milosti. V Beli krajini pa je vera, da hodijo verne duše ta dan iz vic celo v nebesa in smejo tam ostati ves dragi dan. Onim, katerim dotече ta dan čas trpljenja, ostanje na veke v nebesih. Ostale pa se morajo, ko mine ta dan, spet vrniti v vice. Goriški Slovenci so trdili, da hodijo ta dan duše iz vic v procesiji s pokopališča v cerkev in nazaj (prim. »Mlinar in njegova hči«) Zato so se ljudje stezka odpravljali na pot. Nekateri ljudje so pravili, da so jih videli z lastnimi očmi. Po njihovi verji duše v vica h ta dan niče ne trpe in hodijo tudi nazaj na zemljo v tiste hiše, kjer so poprej živeli. Tudi koroški Slovenci so verovali, da prihajajo verne duše na svoj prejšnji dom. Domači jim pripravijo na mizo kruha in vrček piva. Štajerski Slovenci so imeli navado, da so svojim rajnim na Vse svete zvečer postavljali vina na mizo. Drugod pravijo, da odhajajo uboge duše iz vic na vseh svetnikov dan zvečer, da bi se vsaj enkrat na leto čez noč do jutrnice odpočile od muk. Zato gospodarji ta večer postavljajo na ognjišče s sirovim maslom napolnjeno svetiljko, da bi si pokojni z njim mazali svoje opeklino. Tudi mečejo v ogenj droblin in moke vernim dušam za hrano. V mnogih krajih so uživali ta dan le hlad-

Perilo prati? Ne, temveč negovati!

Ako si hočete dolgo časa ohraniti perilo tedaj ne zadostuje da ga perete kot »navadno«. Perilo je treba pravilno negovati s Schichtovim Radionom. S tem si boste prihranili tudi mnogo težkega dela.

Radion je popoln proizvod za nego perila. Uporaba je zelo preprosta:

1. Raztopite Radion v mrzli vodi.
2. Ko raztopina zavre, kuhajte najmanj 15 minut.
3. Splakujte perilo najprej v topli potem pa v mrzli vodi. Perilo bo ostalo dolgo časa kot novo in bo vedno snežnobelo.

Schichtov
RADION
 POPOLNA NEGA PERILA

Maribora in okolice, ki so bodisi prostovoljno, bodisi neprostovoljno našli svojo smrt v valovju široke Drave.

ne mleko. Z njim so se tudi kropili, da bi z njim hladili duše.

Naši predniki so bili prepričani, da ta dan duše umirih, še neresenih iz vic, obiskujejo svoje sorodnike in botre, a jih ni

»Peska, gospa?«

moč videti. Vendar pa se nahajajo med njimi in hodijo po vasi. Ko pa mine v cerkvi služba božja živih ljudi, grede v cerkev in so tudi same navzočne pri božji službi, katero pa zdaj opravljajo mrtvi duhovniki. Nevarno je, da bi hodili živi ljudje gledat tako cerkveno opravilo, zakaj mrtvi bi vsakemu takemu radovednežu odtrgali glavo, pa tudi tistim, ki bi jih klicali. Če v poči ali na ognjišču počij ogelj ali les, pravijo, da je to vrgla duša, ali pa se zama meče po ognju. Ponekod je gospodar kličel na Vse svete duše svojih pokojnih staršev, otrok in sorodnikov, da bi prišle in užile pripravljene jedi v topli sobi, ki so jo posebe za nje zakurili. Ko pa so domači ljudje mislili, da so uboge duše že pojedle vso, za nje pripravljeno hrano, so jih spet odganjali iz hiše. Drugod so devali na Vseh svetnikov dan ponoči jedi na grobove in so bili veseli, če prihodnji dan niso videli ničesar več, češ, da so bile uboge duše v gosteh.

Marsikje v naših krajih je bila navada, da so pokopavali nedolžne otročiče, ki so umrli brez krsta, na posebnem, neblagoslovljenem prostoru na pokopališču. Na to se naslanja nežna belokranjska priča: Otroci, ki umrjo brez krsta, pridejo v kraj, kjer stoji visoka lestva. Vrh te je lep, svetla luč. Po tej lestvi hodi deca proti luči, da bi jo dosegla. Toda ko stegne roko

Doslej skrajno zapuščen grob Davorina Jenka pri Sv. Križu so vendar uredili

proti luči, da bi jo prejela, pade doli. V Beli krajini je tudi narodna vera, da starši za pokojnimi nedolžnimi otroci ne smeje preveč jokati, ker bi bili potem otroci mokri in bi v večnosti trpeli. Tudi morajo otroku, ki umrje, ostrčiti lasce, sicer bi mu na onem svetu druga deca lasce skubila. Tam je tudi vraža, da se ženske ta dan ne smejo česati, ker bi jim ne segnili lasje v grobu. — Ti prazniki so tudi odločilni za vreme. V Beli krajini pravijo: Če na Vse svete voda izvene, bo prihodnje leto dobra letina. Če je ta dan lepo vreme, bo drugo leto čuda žela (želoda).

Rudolf Dostal.

Najsajlja in najboljša krepljena pijača je

BERMET - VINO,

črnina iz Fruške gore, Sremski Karlovci — Gostilničarji nudite to specialiteto svojim gostom. V sodčkih od 50 l naprej ga razpošilja: B. Marinikov, Sremski Karlovci, Fruška gora.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Mladina in odrasli — vsi so voljni urejati grobove

Nova tajna lepote: PRENOVITEV POČRNELIH ZOB.

Tisoče oseb je opustilo neučinkovito metodo čiščenja in prevzelo čiščenje s KOLYNOSOM. Zadostuje majhna količina Kolynosa na suhi ščetki. Takoj izginejo madeži, mikrobi, ki povzročajo kvarjenje, so takoj uničeni, a Vaši zobje se bleste kot biseri. Negujte svoje zobe s Kolynosom, in oni zadobe nov blek in naravno belino, ki polepšuje Vaš nasmeh.

KOLYNOS PASTA ZA ZOBE